Dabas aizsardzības aspekts telpiskajā plānošanā: vērtējums un izaicinājumi nākotnē

Prof. Oļģerts Nikodemus LU ĢZZF

Nedaudz politikas!

ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020 gadam

Pamatmērķis

- Līdz 2020. gadam **apturēt bioloģiskās daudzveidības izzušanu** un **ekosistēmu pakalpojumu degradāciju** Eiropas Savienībā un **atjaunot tos**, ciktāl reāli iespējams, vienlaikus palielinot ES ieguldījumu, lai novērstu bioloģiskās daudzveidības izzušanu visā pasaulē.

- Līdz 2020. gadam **nodrošināt ekosistēmu** un to **pakalpojumu uzturēšanu un uzlabošanu**, veidojot zaļo infrastruktūru un atjaunojot vismaz 15 % degradēto ekosistēmu.

Nedaudz politikas!

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2020 gadam

- Īstenojot Eiropas ainavu konvenciju **nodrošināt ainavu plānošanas** un **dabas aizsardzības jautājumu** integrēšanu nozaru politikā, likumdošanā un **teritorijas attīstības plānošanā**
- **Dabas kapitāla pieeja** ir jāintegrē vides, ekonomikas, **telpiskās un reģionālās attīstības un zemes politikā**

Ilgtspējīgas attīstības stratēģija

1. Virsmērķi un mērķi
2. Prioritātes
3. Telpiskās attīstības perspektīva
4. Vadlīnijas teritorijas plānojumam

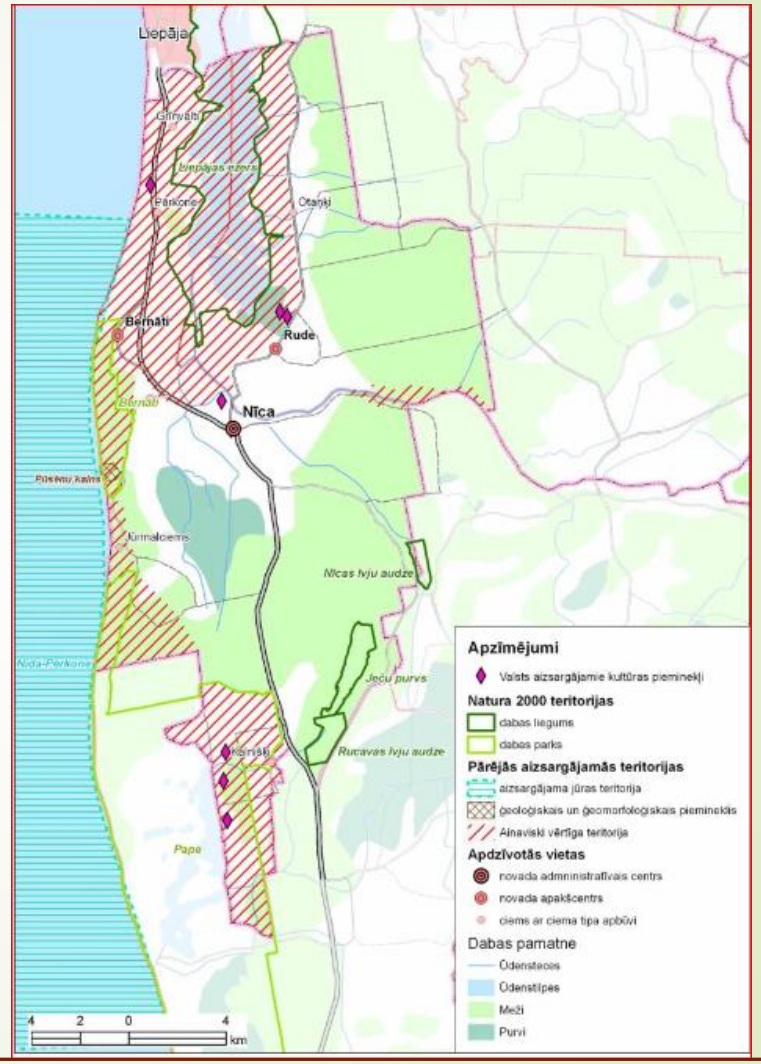

Nīcas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 - 2030

Kas noticis pēc 2010. gada?

- No **pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijām**, kā virsmērķis, mērķis vai prioritāte pazudusi dabas daudzveidības (bioloģiskās daudzveidības) nodrošināšana un aizsardzība.
- **Vadlīnijas teritoriju plānojumu izstrādāšanā** neietver dabas aizsardzības plānu funkcionālo zonējumu integrāciju teritorijas plānojumā.
- **Teritorijas attīstības perspektīvas** nav vērstas uz dabas daudzveidības saglabāšanu, vai arī perspektīvā tas tiek atspoguļots, bet vēlāk pazūd turpmākā sasaiste ar **teritorijas plānojumu**.

- **Piemērs: (+)** N. novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas vadlīnijās nodefinēts, ka visu funkcionālo telpu politikās jāintegrē nosacījumi bioloģiskās daudzveidības, kultūrvēsturiskā mantojuma un vides kvalitātes saglabāšanai un aizsardzībai.
- **(-)** Ilgtspējīgas attīstības perspektīvā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas tiek atspoguļotas, kā tūrisma attīstības zonas.
- **Kas ir prioritāte šajās teritorijās?**

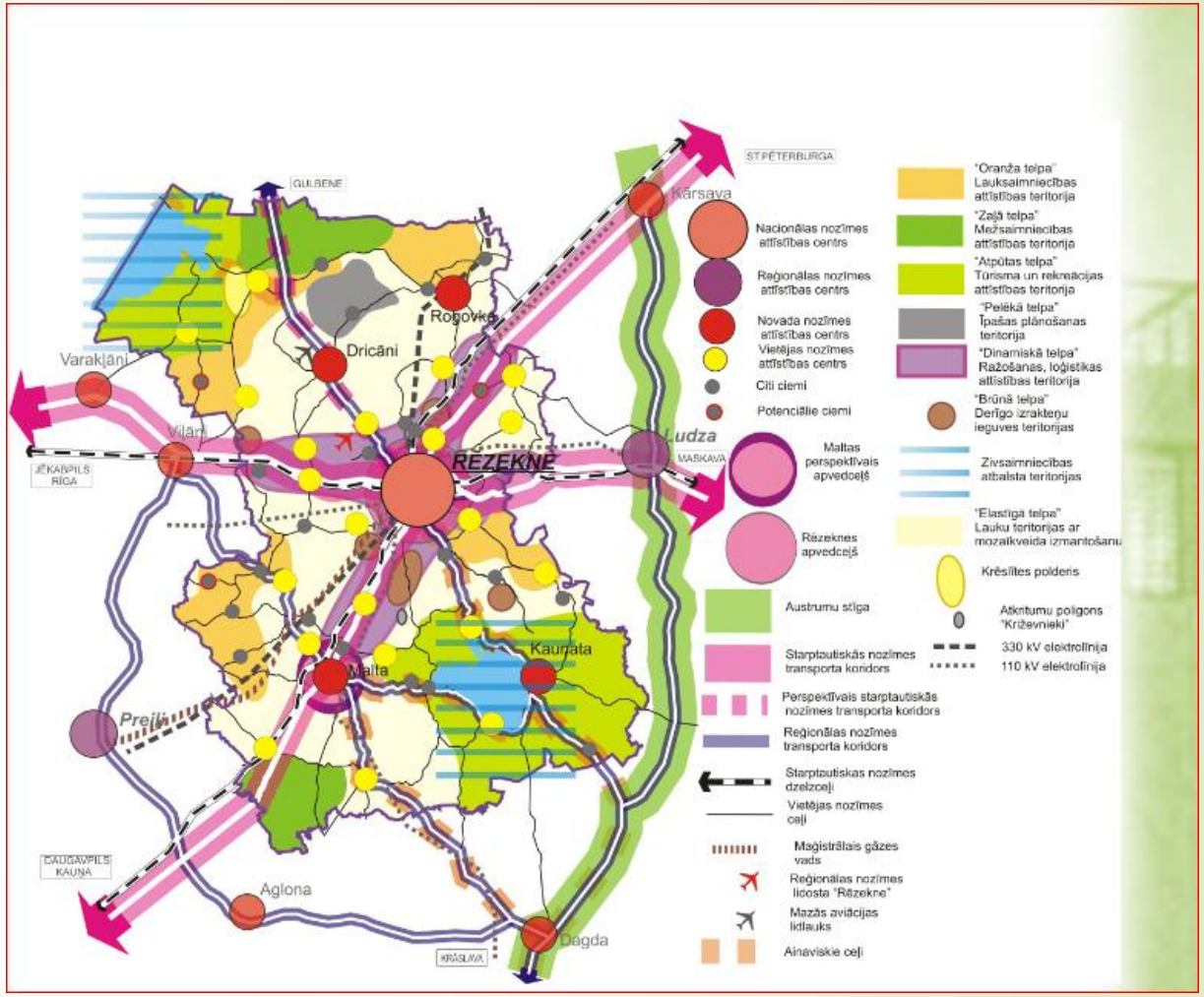

Rēzeknes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2033

- **Piemērs:** Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā pašvaldības savās ilgtspējīgas attīstības stratēģijās nav atrodamas atsauces uz rezervāta mērķiem un zonējumu.

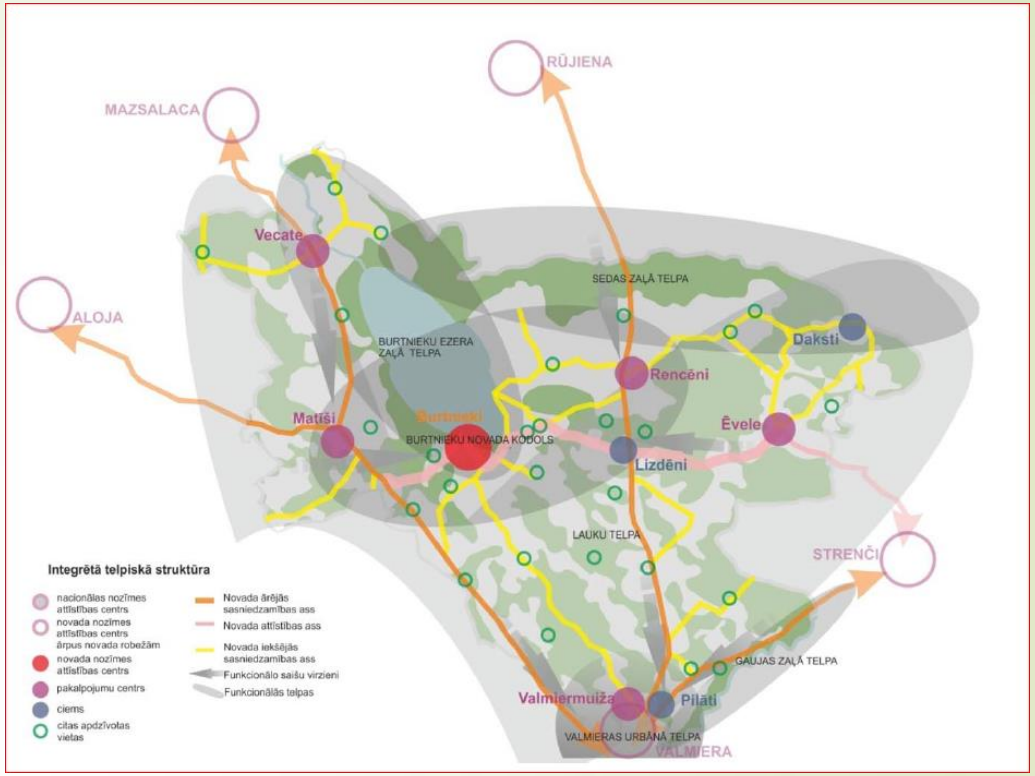

Burtnieka novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2013.

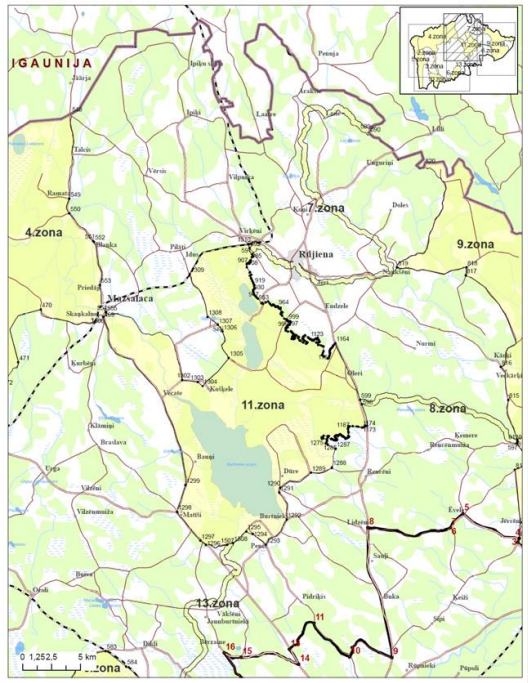

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta funkcionālais zonējums

Dabas aizsardzības plānā iekļauto rīcību integrēšana Zemgales plānošanas reģionu pašvaldību plānošanas dokumentos

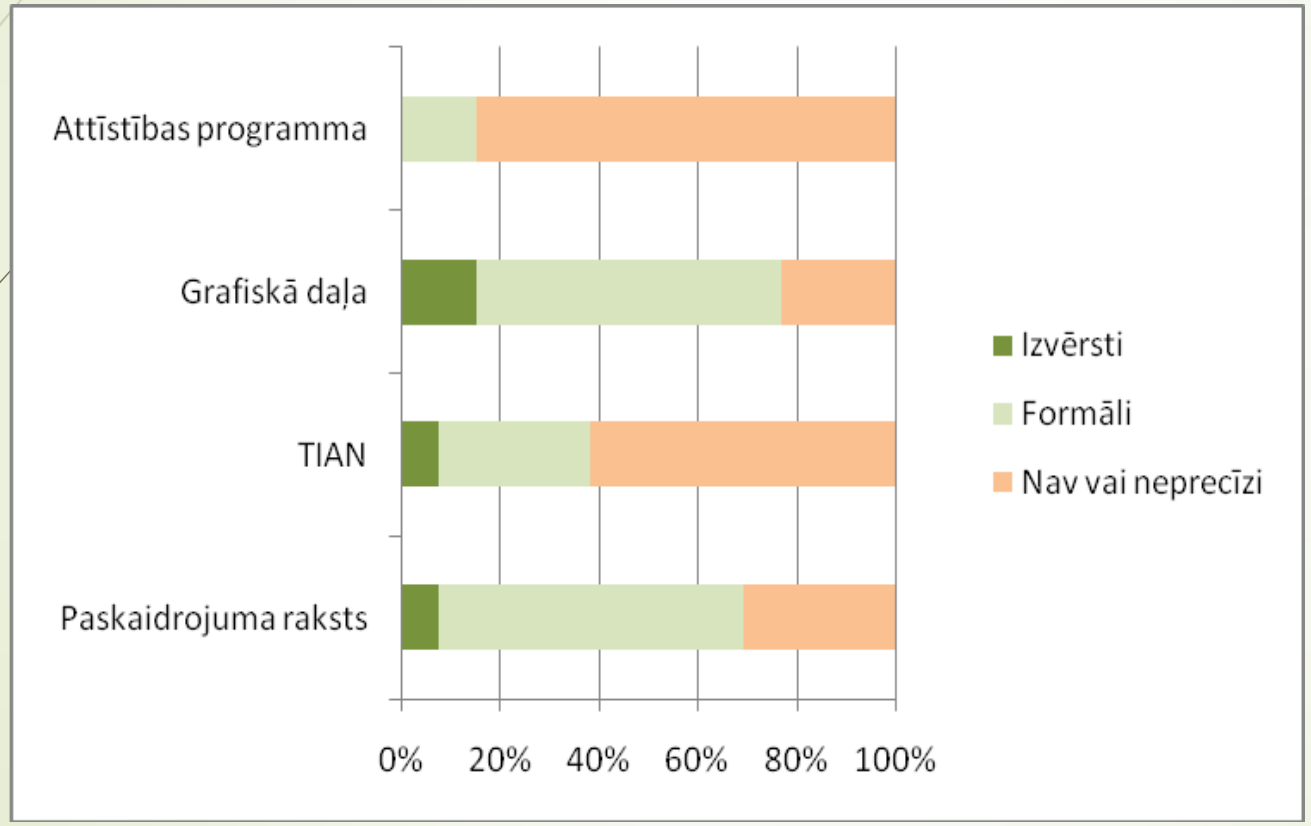

Laura Trasūne, 2015

Natura 2000 teritorijām Latvijā izstrādātie dabas aizsardzības plāni un individuālie teritorijas izmantošanas un aizsardzības noteikumi (Brūmelis, Nikodemus 2018)

ĪADT kategorija	Skaits	Izstrādātie un 2017. gadā spēkā esošie DAP		Spēkā esošie IAIN vai likumi	
		Skaits	% no kopējā skaita	Skaits	% no kopējā skaita
Nacionālie parki	4	3	75	4	100
Dabas rezervāti	4	4	100	4	100
Aizsargājamie ainavu apvidi	9	9	100	1	11
Dabas parki	37	29	78	22	60
Aizsargājamās jūras teritorijas	7	2	29	2	29
Dabas liegumi	239	89	37	36	15
Mikroliegumi	24	0	0	0	0
Ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas piemineklļi	9	0	0	0	0
Kopā	333	136	40.8	69	20.7

Pilotprojekts „Dabas parka „Daugavas ieleja” dabas aizsardzības plāna sagatavošana un integrēšana teritorijas plānojumā”

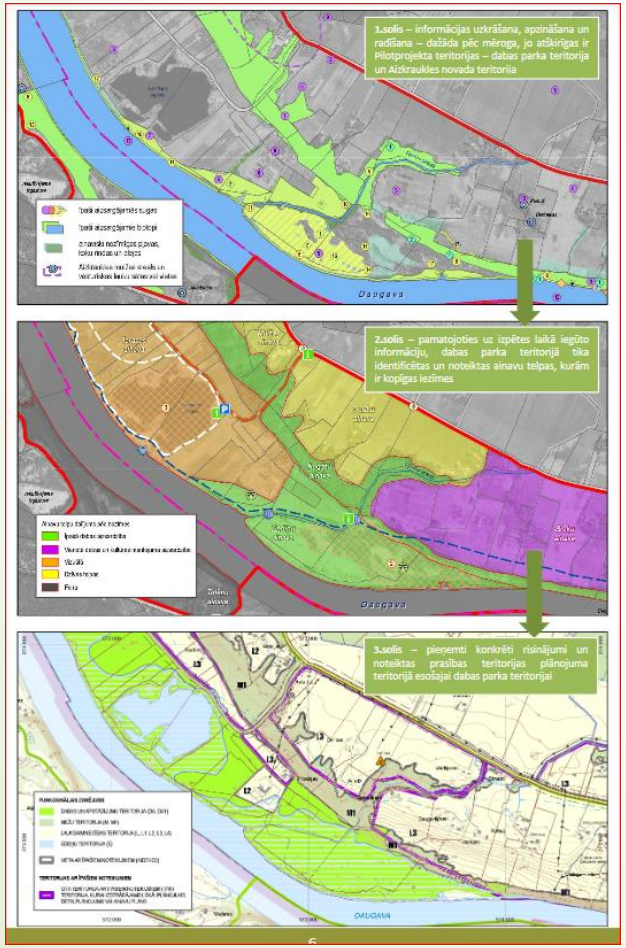

Norvēģijas finanšu instrumenta 2009. – 2014. gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm" projekts Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā

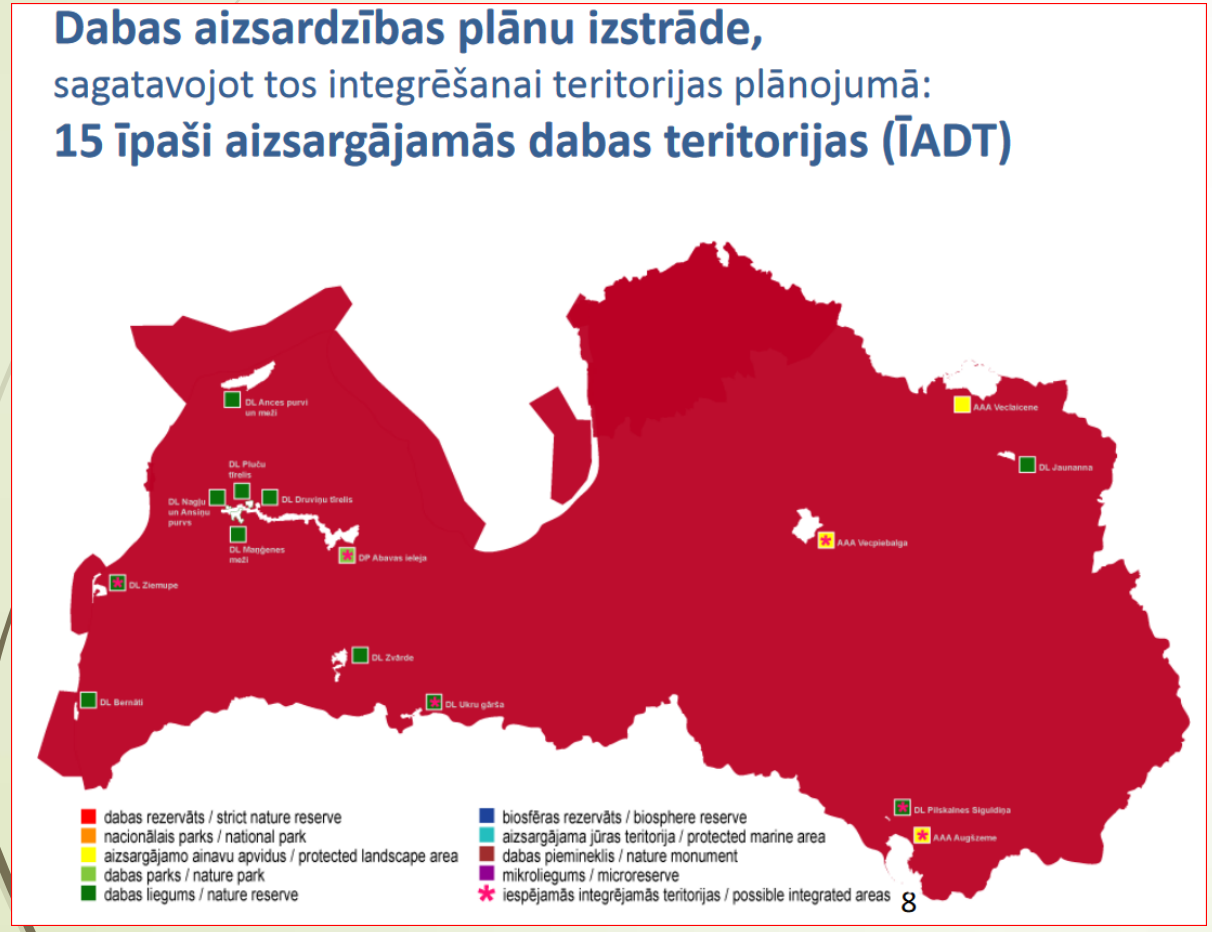

Autore: K.Vilciņa

Bažās par jauniem dabas liegumiem Veclaicenē steidz izcirst mežus

RE! Dienas ziņas

Ieteikt: Ieteikt | Share | Tweet | Ieteikt

9. marts, 2016, 19:04 | Latvijā 2 komentāri

Autori: Vidzemes televīzija

Izkopējums no www.lsm.lv (LSM 2016a)

Uldis Graudiņš | LATVIJAS AVĪZE | 25. februāris, 2016 | ★★★★★

Vecpiebalgā Dabas aizsardzības projekts ir izvērties par dabas postīšanas plānu (13)

Izkopējums no http://www.la.lv (Latvijas avīze 2016)

Vai pašvaldību telpiskās attīstības plānošanas dokumentos ir iekļauta pietiekoša informācija par ĪADT aizsardzību un apsaimniekošanu?

Pašvaldību pārstāvji

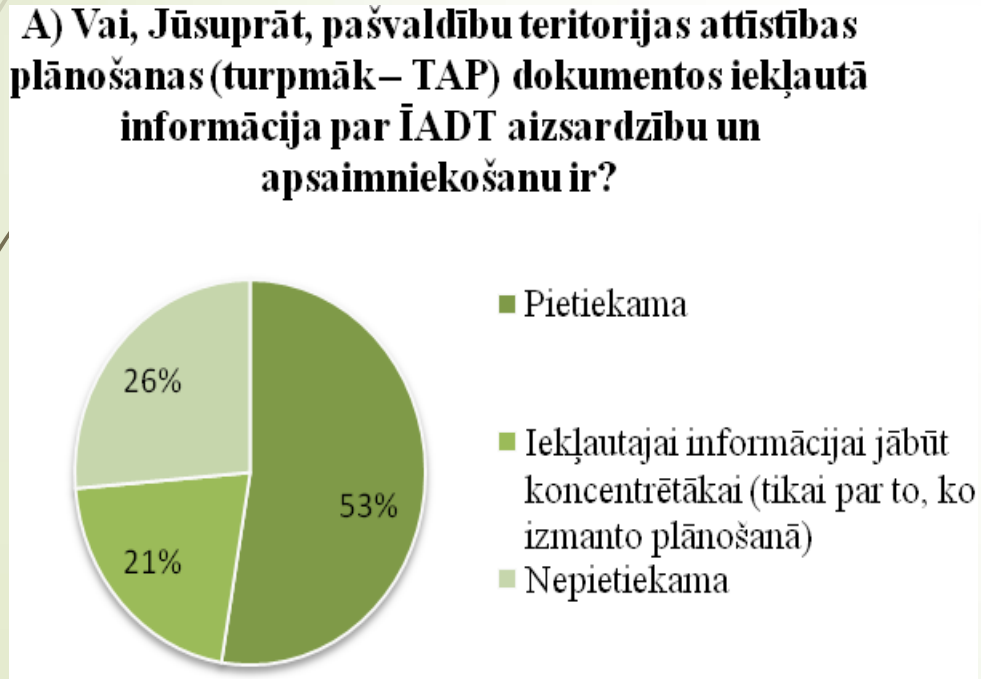

Dabas aizsardzības plānu izstrādātāji

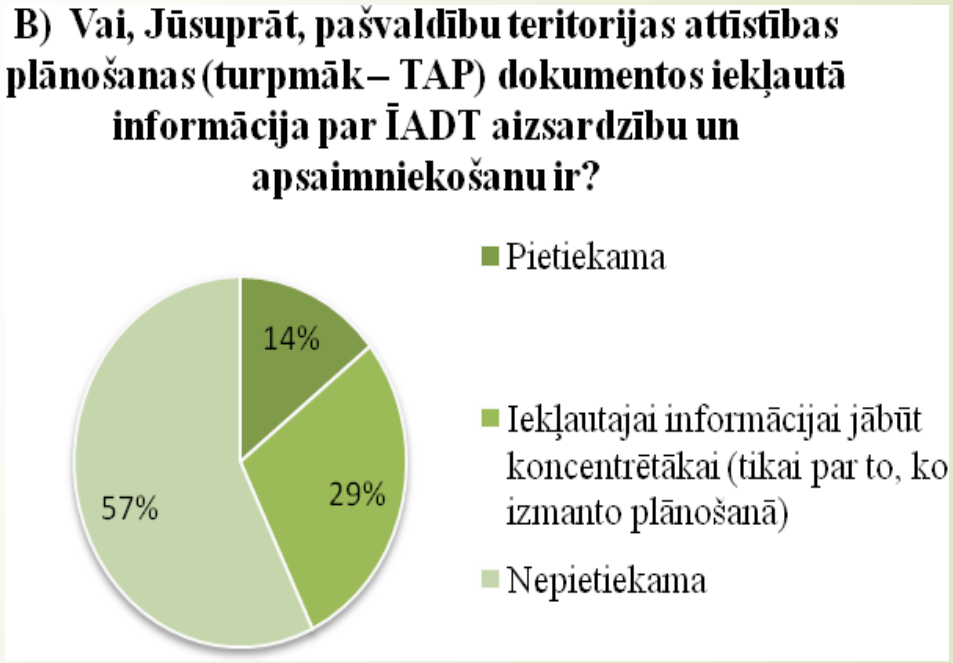

Laura Trasūne, 2015

Respondentu atbildes uz jautājumu par Dabas aizsardzības plānu izstrādes procesu

Pašvaldību pārstāvji

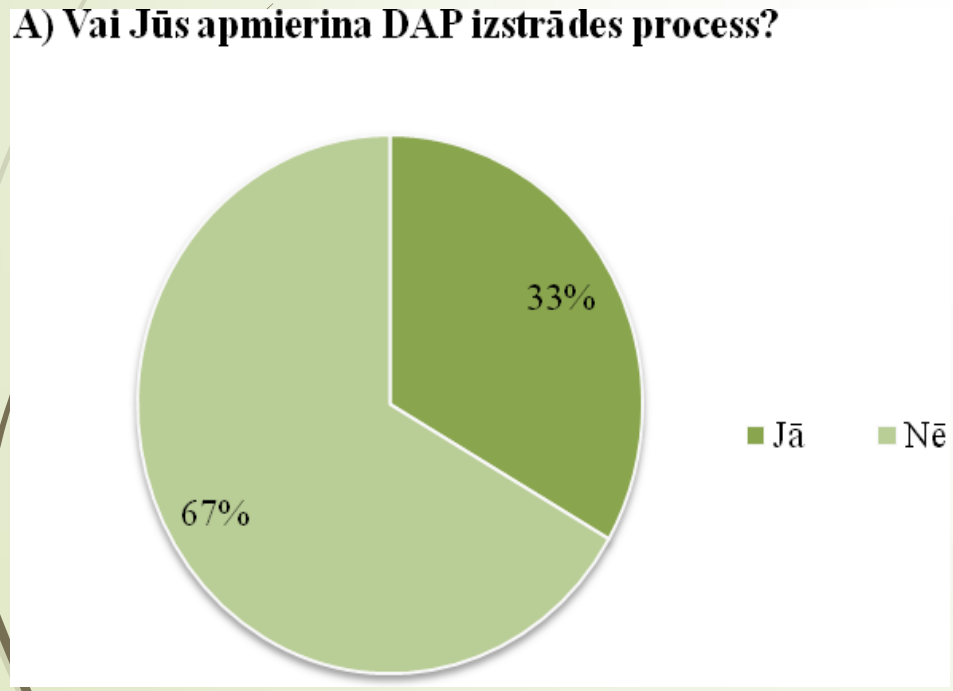

Dabas aizsardzības plānu izstrādātāji

Laura Trasūne, 2015

Respondentu atbildes uz jautājumu par normatīvā regulējuma iespēju izmantošanu dabas un ainavu aizsardzības prasību iestrādei TAP dokumentos no pašvaldību puses

Pašvaldību pārstāvji

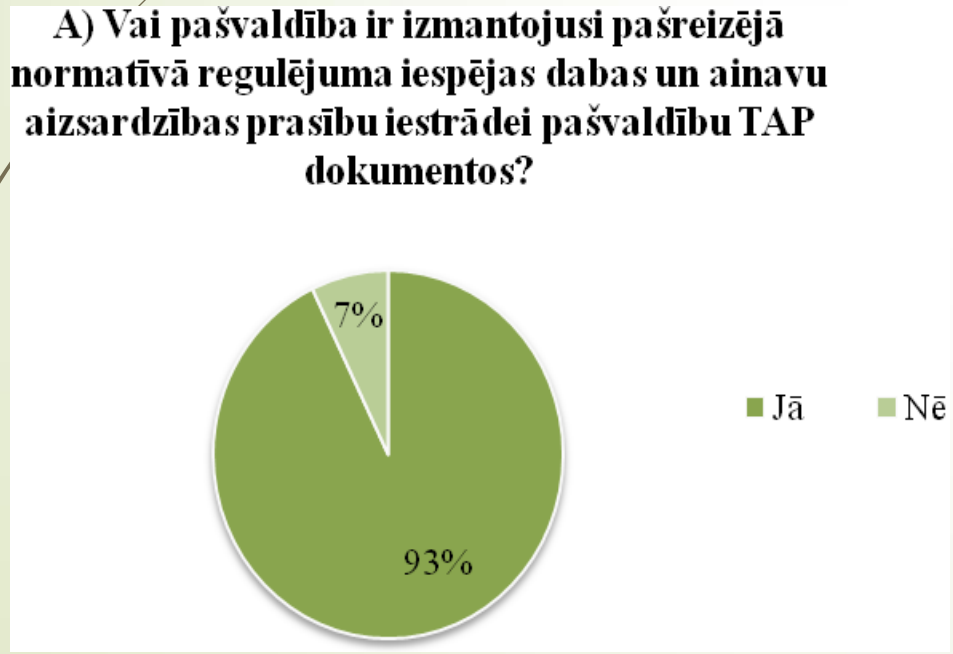

Dabas aizsardzības plānu izstrādātāji

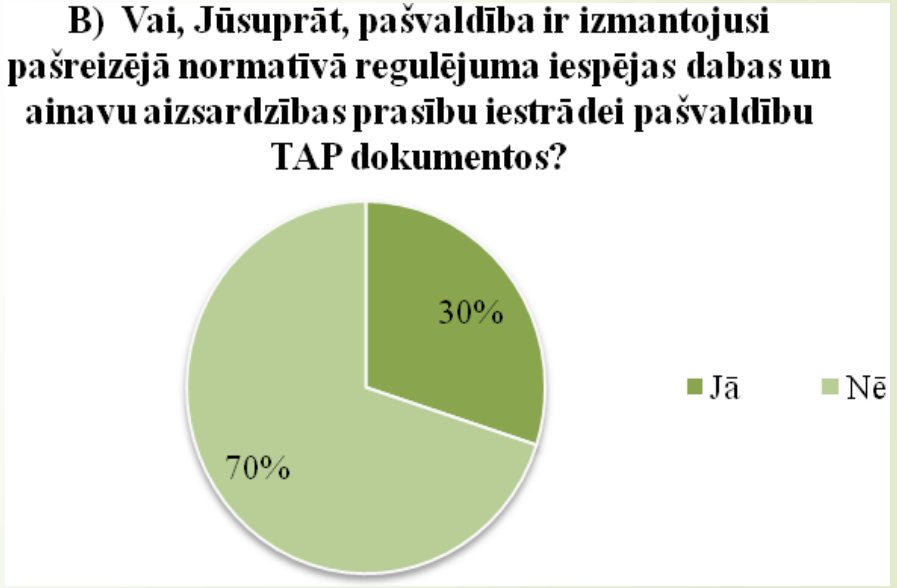

Laura Trasūne, 2015

Respondentu atbildes uz jautājumu par DAP un TAP dokumentu vienlaicīgu izstrādāšanu

Pašvaldību pārstāvji

Dabas aizsardzības plānu izstrādātāji

Laura Trasūne, 2015

Respondentu atbildes uz jautājumu par DAP izstrādes procesa integrēšanu TAP izstrādes procesā

Pašvaldību pārstāvji

A) Vai uzskatāt, ka DAP izstrādes process būtu jāintegrē TAP izstrādes procesā kā neatņemama sastāvdaļa, izstrādājot vienotu dokumentu paketi, un tas jānostiprina valsts likumdošanā un jāievieš turpmākā praksē?

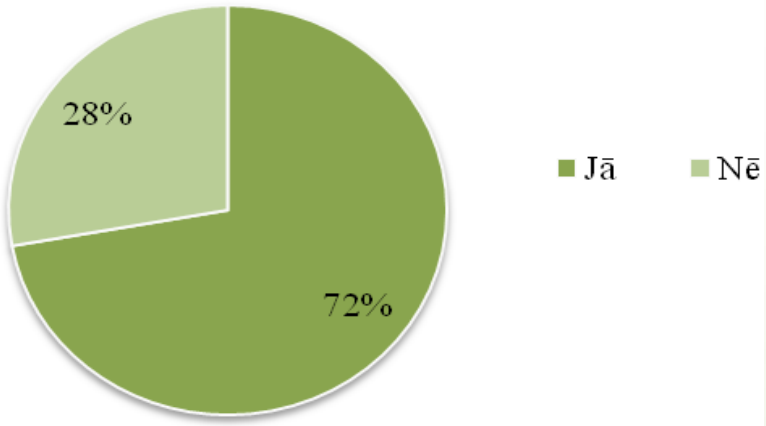

Dabas aizsardzības plānu izstrādātāji

B) Vai uzskatāt, ka DAP izstrādes process būtu jāintegrē TAP izstrādes procesā kā neatņemama sastāvdaļa, izstrādājot vienotu dokumentu paketi, un tas jānostiprina valsts likumdošanā un jāievieš turpmākā praksē?

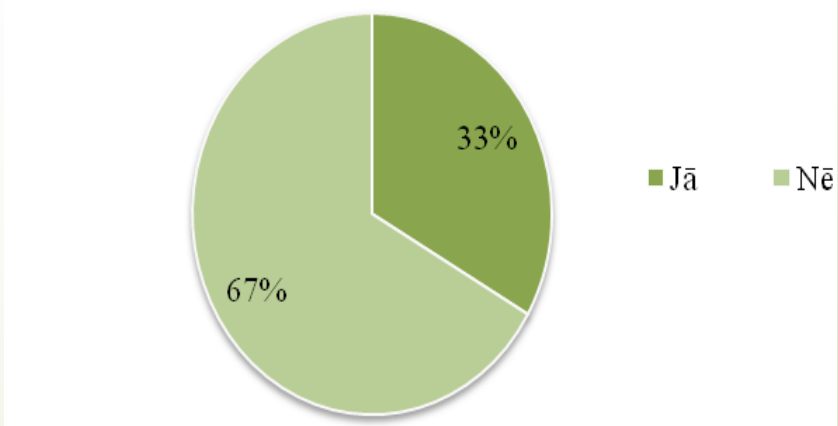

Laura Trasūne, 2015

Iespējamais risinājums????????

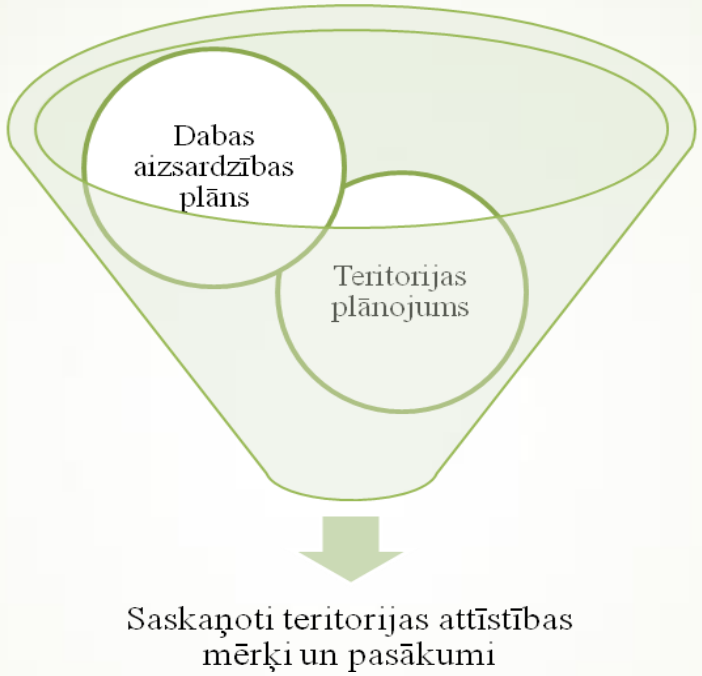

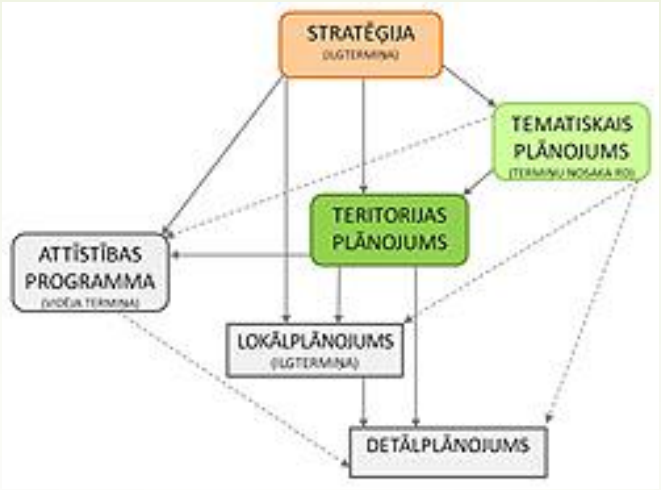

- **Plānošanas dokumentu secība**
- **Piemērs: (+)** N. pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas dabas teritorijas attīstības vadlīnijās dabas un apstādījumu teritorijas veido vienotu «zaļo struktūru».
- (-) Teritorijas plānojumā apstādījumu attīstības plānā šī ideja tālāk netiek attīstīta.

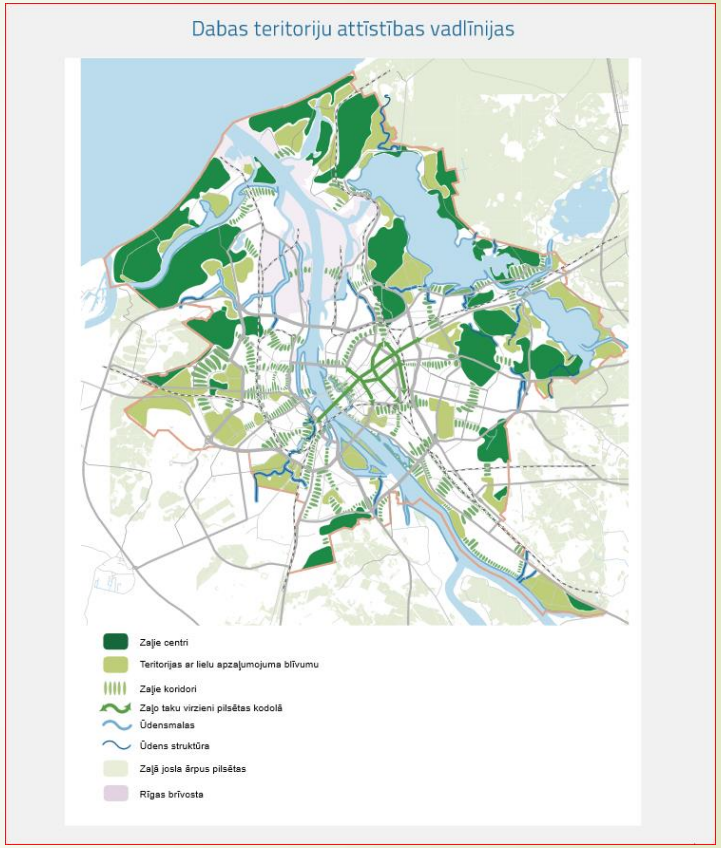

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030

Telpiskās plānošanas procesa izaicinājumi nākotnē

- Dabas aizsardzības un telpiskās plānošanas procesa integrācija
- Zaļās infrastruktūras plānošana
- Ekosistēmas pakalpojuma koncepta integrēšana telpiskās plānošanas procesā

Zaļās infrastruktūras plānošana

- Zaļā infrastruktūra ir stratēģiski plānots dabisko un daļēji dabisko apgabalu tīkls, kuru mērķis ir nodrošināt plašu ekosistēmu pakalpojumu klāstu, piemēram, ūdens attīrīšanu, gaisa kvalitāti, atpūtu un klimata pārmaiņu mazināšanu un adapciju klimatu pārmaiņām (Eiropas Komisija)

- Zaļā infrastruktūra: fiziskā vide (atvērto laukumu tīkls, ūdensceļi, dārzi, meža zeme, zaļie koridori, ielu koki) starp pilsētām un ciemiem, kas sniedz vides, sociālos un ekonomiskos ieguvumus vietējiem iedzīvotājiem un kopienām (TEP (2005:1))

Zaļās infrastruktūras plānošana

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskais plānojums

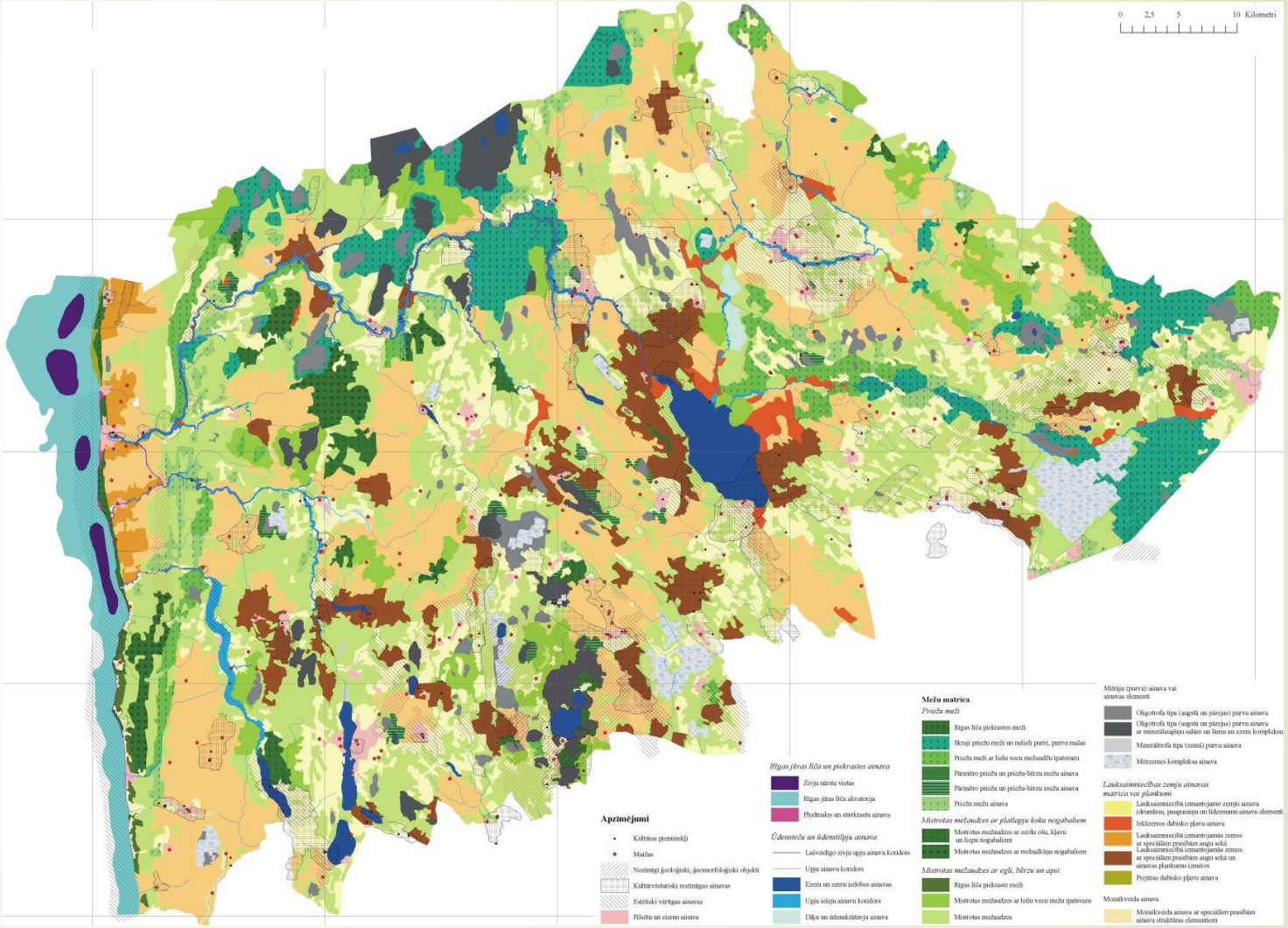

Zaļās infrastruktūras plānošana

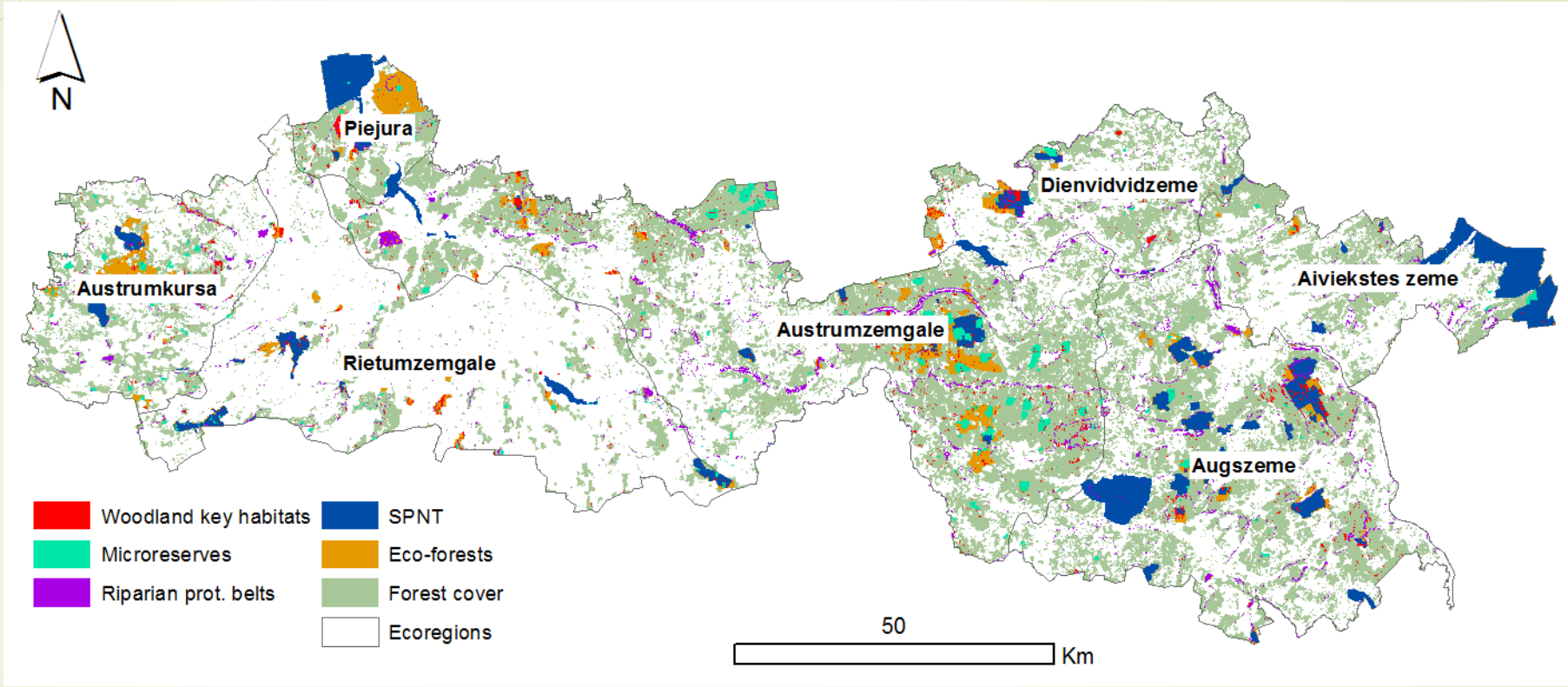

Z.Rendenieks O.Nikodemus, 2015

Ekosistēmu pakalpojumu koncepta integrācija telpiskajā plānošanā

Ilgtspējīgas attīstības stratēģija

- **Mērķu un vīziju formulēšana**
- Piemēram:

Sekmēt, balstītu uz ekosistēmu konceptu, zālāju ilgtspējīgu apsaimniekošanu;

Paaugstināt pilsētas apstādījumu sniegto ekosistēmu pakalpojuma līmeni.

- **Balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu izstrādāt telpiskās attīstības perspektīvu**
- **Balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu izstrādāt vadlīnijas teritorijas izmantošanai.**

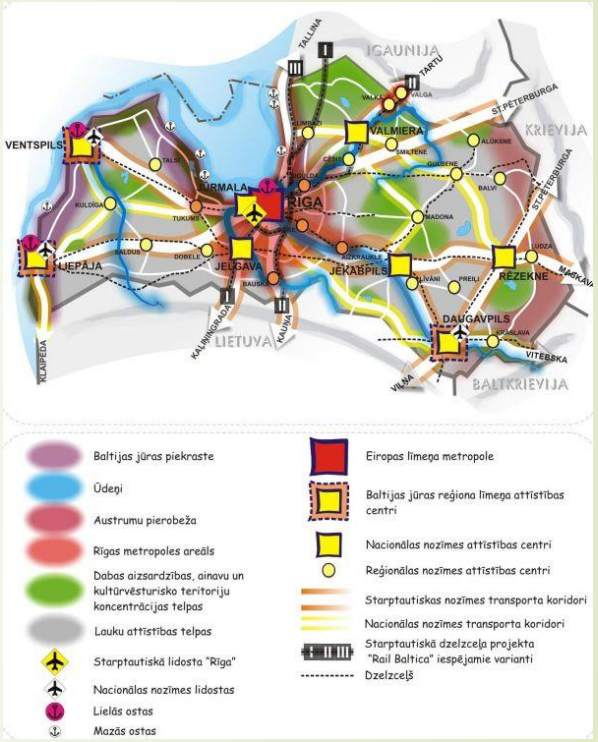

Ekosistēmu pakalpojumu koncepta integrācija telpiskajā plānošanā

Attīstības programmā

Vispārējā informācija

- Pašvaldību teritorijas ekosistēmu pakalpojumu vērtējums

Prioritāšu definēšana

- Lauksaimniecības zemju ekosistēmu sniegto pakalpojumu nozīmes paaugstināšana
- Apstādījumu ekosistēmu pakalpojumu paaugstināšana dzīvojamos rajonos

Rīcību definēšana

- Piemēram:
- Ekoloģiski vērtīgo ainavu izdalīšana balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu
- Kultūrvēsturiski nozīmīgo ainavu izdalīšana balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu
- Risku teritoriju izdalīšana balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu

Ekosistēmu pakalpojumu koncepta integrācija telpiskajā plānošanā

Ainavu plānā

- Ekoloģiski vērtīgo ainavu izdalīšana balstīts uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu
- Kultūrvēsturiski nozīmīgo ainavu izdalīšana balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu
- Risku teritoriju izdalīšana balstītu uz ekosistēmu pakalpojumu konceptu
- Teritorijas ainavu izmantošanas un apsaimniekošanas pasākumu plāns

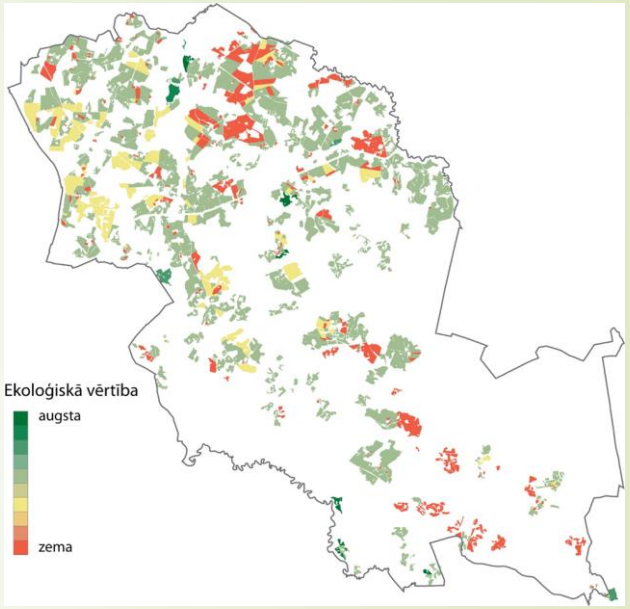

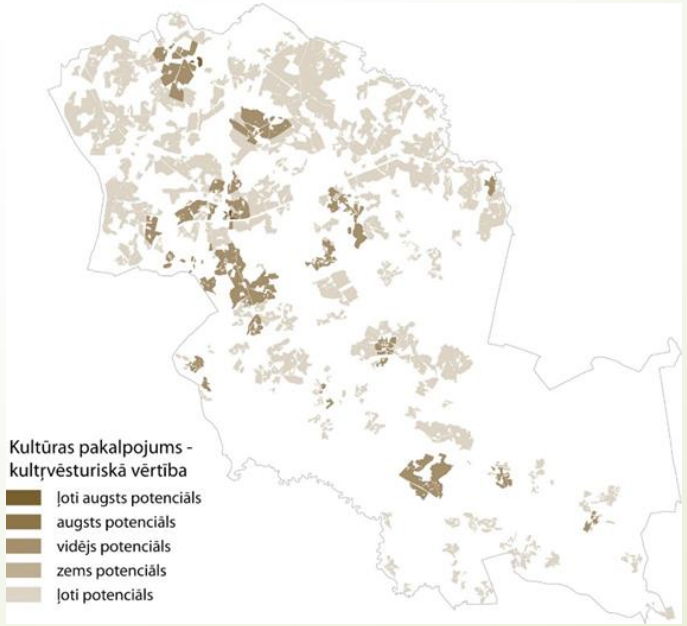

LIFE VIVA GRASS projekts

Ekosistēmu pakalpojumu koncepta integrācija telpiskajā plānošanā
Teritorijas plānojumā

- Dabas un apstādījumu teritoriju noteikšana;
- Teritoriju ar īpašu nozīmi izdalīšana;
- Aizsargjoslu projektēšana.

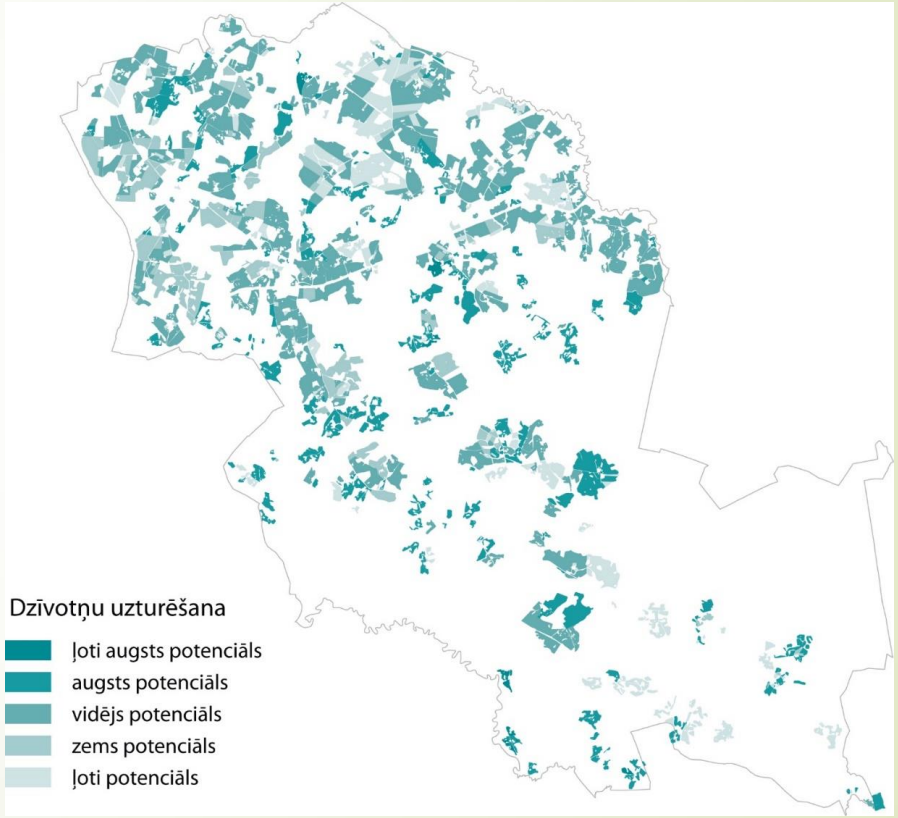

Paldies maniem studentiem!
Paldies Jums par uzmanību!

